

Módosító javaslatok a Magyarország Alaptörvényéről szóló T/2627 számú törvényjavaslatához

A napokban több mint 100 környezet- és természetvédelmi civil szervezet intézett levelet a politikai döntéshozókhoz, javaslatokat fogalmazva meg az alkotmányozás folyamatához. Ennek a levélnek folytatásaként konkrét módosító javaslatokat fogalmaztunk meg a Fidesz és a KDNP képviselői által benyújtott „*Magyarország Alaptörvényéről szóló T/2627 számú törvényjavaslatához*”.

A frakciószövetség által készített javaslat több értékes, előremutató cikkelyt tartalmaz, különösen *a fenntarthatósággal és a természeti erőforrásokkal* kapcsolatban. Az Alaptörvény ezen javaslatait alapvetően támogatjuk, és a pontosabb megfogalmazás érdekében néhányhoz megfogalmaztunk módosító javaslatokat.

A javaslatunk emellett arra terjed ki, hogy a jelenleg hatályos Alkotmány szövegében már szereplő, de a törvényjavaslatban hiányosan megfogalmazott lényeges előírásokat megerősítsünk. Hiányoljuk a jelenlegi Alkotmány 18. §-ában foglalt rendelkezés, *az egészséges környezethez való jog* biztosítását, amely az Alkotmány-előkészítő eseti bizottság javaslatában még szerepelt. Tartunk tőle, hogy a jelenlegi, állami kötelezettségen alapuló megfogalmazással az alapjogi védelem helyett egy relatív, az állam mindenkori „teherbíró képességéhez” igazított védelem fog érvényesülni, amely számos gyakorlati problémát okozhat, így például az Alkotmánybíróság által kidolgozott, az elért védelmi szinttől való visszalépés tilalmának feloldását. Aggályosnak tartjuk továbbá, hogy *a jövő nemzedékek országgyűlési biztosának önállósága* és függetlensége – a törvényjavaslat szerint – megszűnik. Ezzel egyrészt a védelem jelenlegi szintje csökkenne, másrészt – mivel egy példaértékű intézményről van szó – hátrányosan érintené az ország nemzetközi megítélését.

Harmadrészt az állami szervek *civil szervezetekkel való együttműködési kötelezettségére* teszünk javaslatot a jelenleg hatályos Alkotmány, illetve a jogalkotási törvény szellemiségének megfelelően.

Javaslatunkban csak azokat a cikkeket jelenítjük meg, amelyekhez módosító javaslatokat fogalmaztunk meg, a módosításokat *dőlt, félkövér* szöveg, a törölt részt ~~áthúzás~~ jelzi.

Nemzeti Hitvallás

Valljuk, hogy sorsunk és jól-létünk elválaszthatatlanul összekötődik szülőföldünk természetes környezetének megőrzésével, gondos ápolásával.

Indokolás:

A Nemzeti Hitvallásban is célszerű rögzíteni, hogy az ember és környezete sorsa elválaszthatatlan, a szülőföldünkön való élet biztosítása azon is múlik, hogyan gondoskodunk a környezet épségéről.

L. Cikk
Alapvetés

(1) Magyarország gazdasága *a természetes környezet nyújtotta erőforrásokon*, az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik.

Indokolás:

A gazdaság az emberi munka mellett a természeti erőforrásoktól sem választható szét, ez a kiegészítés is felhívja a figyelmet az erőforrások megőrzésének fontosságára.

N. Cikk
Alapvetés

(1) Képességeinek megfelelően mindenki felelős önmagáért, *saját egészségének önakaratóból történő megőrzéséért*, és lehetőségei szerint köteles az állami és közösségi feladatok ellátásához hozzájárulni.

(2) *Az állam szervei a feladataik ellátása során együttműködnek az érdekelt civil, illetve érdekvédelmi szervezetekkel.*

Indokolás:

(1) Nem lehetséges végtelen ideig fenntartani azt a rendszert, ahol az egyénnek nincs felelőssége saját, és mások egészségének megőrzésében. A közösségi gondoskodás akkor elvárható az egyén részéről, ha gyakorolja ezt a felelősséget.

(2) A jelenlegi hatályos Alkotmány rögzíti a kormány kötelezettségét a társadalmi szervezetekkel való együttműködésre. Sajnos az Alaptörvény javaslatából ez kimaradt. Az állami döntések szakmai és társadalmi megalapozottsága, a rendelkezések végrehajthatósága miatt elengedhetetlen az együttműködés a civil önszerveződés szervezeteivel.

O. Cikk
Alapvetés

~~(1) Magyarország védi és fenntartja az egészséges környezetet.~~

~~(2) A természeti erőforrások, különösen a termőföld és az ivóvízkészlet, valamint a biológiai sokféleség és a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.~~

(1) Magyarország a jelen és jövő nemzedékek szükségleteinek kielégítése érdekében, a természeti erőforrások – különösen a termőföld, a vízkészletek, a levegő és a biológiai sokféleség – fenntartható használatán keresztül biztosítja azok megőrzését, a természetes környezet épségét. A nemzet közös örökségét képező természeti erőforrásaink és kulturális értékeink megőrzése az állam és mindenki kötelessége.

(2) Az állam a természetes és épített környezet megóvását és javítását a magas szintű védelem és a fenntartható fejlődés jegyében, az elért védelmi szinttől való visszalépés tilalma mellett valósítja meg. Az állam környezetvédelmi feladatairól az elővigyázatosság, a megelőzés, a szennyező fizet, valamint az integráció elve alapján gondoskodik.

Indokolás:

(1) A javasolt szöveg az eredeti javaslat pontosítása. A javasolt szöveg jobban alátámasztja a környezet megóvása és az erőforrások megőrzése eredeti céljait.

(2) A környezetjog széles körben elfogadott alapelvei a környezetvédelmi jogalkotás és jogalkalmazás legfontosabb zsinórmértékei. Az egységes joggyakorlat és a környezetvédelmi jogszabályok hatékony alkalmazhatósága érdekében ezért célszerű a legfontosabb alapelveket az Alkotmányban rögzíteni.

XIX. Cikk Szabadság és felelősség

(1) Mindenkinek joga van testi és, lelki *és szellemi* egészségének megőrzéséhez.

~~(2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország munkavédelemmel, egészségügyi intézményekkel, orvosi ellátással, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint az épített és természeti környezet védelmének biztosításával segíti elő.~~

(2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország elsősorban a természetes környezet épségének megőrzésével, az épített és munkahelyi környezet kockázatainak lehető legkisebbre csökkentésével, egészségneveléssel, az egészséges és génmódosítás mentes táplálkozás biztosításával, az egészségmegőrzés és az orvosi ellátás intézményeinek magas szintű működtetésével, valamint a sportolás és rendszeres testedzés lehetőségével biztosítja.

Indokolás:

(1) A szellemi egészség biztosítása alapozza meg a fellépést a média káros hatásai, a kártékony reklámok és az egyéb módon terjedő szellemi környezetszennyezés ellen.

(2) Az eredeti javaslat garanciális sorrendje nem megfelelő, mert az egészséget elsősorban az ép természetes környezet biztosíthatja. Másrészt az épített környezet a legtöbb esetben lehet káros is az emberi egészségre, pl. sugároznak a panelek, egyes ragasztók, festékek egészségkárosító anyagokat tartalmaznak. Ezért ebből a szempontból nem az épített környezet védelme a lényeges, hanem a megfelelő környezet biztosítása.

XX. Cikk Szabadság és felelősség

(1) Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez. Törvényben meghatározott keretek között mindenkinek joga van arra, hogy időbeni és teljes tájékoztatást kapjon a környezet állapotáról, valamint mindenkinek joga van a környezetét érintő döntéshozatalban való részvételre.

Indokolás:

Rendkívül fontosnak tartjuk, hogy az egészséges környezethez való jog alapjogként abszolút védelmet élvezzen, és ne csupán az állam egyik kötelezettségeként szerepeljen az Alkotmányban. Utóbbi esetben a környezetvédelem jogszabályokban biztosított szintje az állam mindenkori politikai szándékaitól függne, ami semmiképpen nem támogatható. Az egészséges környezethez való jog elvesztésével az Alkotmánybíróság elmúlt évtizedes gyakorlatával kialakított vívmányok is eltűnnének, ami komoly visszalépés lenne.

XXIII. Cikk
Szabadság és felelősség

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy egyedül vagy másokkal együtt írásban kérelemmel, panasszal vagy javaslattal forduljon bármely közhatalmat gyakorló szervhez, **és arra ésszerű határidőn belül érdemi választ kapjon.**

Indokolás:

A panasz vagy javaslat megtétele akkor hatékony, ha azt megfelelő intézkedés követi.

15. Cikk
A Kormány feladat- és hatásköre

(5) A Kormány a döntéseit, rendeleteit, határozatait a társadalom minél szélesebb körének bevonásával és a civil társadalom szakmai és érdekképviselői szervezeteivel való egyeztetéseken keresztül hozza meg, amihez intézményes és jogi kereteket hoz létre és működtet.

Indokolás:

A kormányzati döntések szakmai és társadalmi megalapozottsága, a rendelkezések végrehajthatósága miatt elengedhetetlen az együttműködés a civil önszerveződés szervezeteivel.

30. Cikk
Az alapvető jogok biztosai

(1) Az alapvető jogok biztosai alapjogvédelmi tevékenységet látnak el, eljárásukat bárki kezdeményezheti.

(2) Az alapvető jogok biztosai az alapvető jogokkal kapcsolatban tudomásukra jutott visszasságokat kivizsgálják vagy kivizsgáltatják, orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményeznek.

(3) Az alapvető jogok biztosai: az adatvédelmi biztos, a nemzeti és etnikai kisebbségek biztosa, a jövő nemzedékek biztosa és az állampolgári jogok általános biztosa. Az alapvető jogok biztosai egyenlőek, egymás állásfoglalásait nem bírálhatják felül.

(4) Az alapvető jogok biztosait az Országgyűlés az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával hat évre választja. A biztosok nem újraválaszthatók. Az alapvető jogok biztosai nem lehetnek tagjai pártoknak és nem folytathatnak politikai tevékenységet.

(5) Az alapvető jogok biztosai tevékenységükről évente beszámolnak az Országgyűlésnek.

(6) Az alapvető jogok biztosaira vonatkozó részletes szabályokat és helyettesítésük rendjét sarkalatos törvény határozza meg.

Indokolás:

Az országgyűlési biztosok rendszerének olyan átalakítása, amely az egyes biztosok függetlenségét csorbítja, nem támogatható. Ez súlyos visszalépést jelentene a jelenlegi

Alkotmányhoz képest, ezen felül jelentősen csökkentené az egyes témákért felelős ombudsmanok, így különösen a jövő nemzedékek biztosának hatékonyságát. Ez utóbbi azért is különösen fájó lenne, mert egy példaértékű, nemzetközileg is elismert és irigyelt intézményről van szó, amely országunk és jogrendszerünk bölcsességét jelképezi.

33. Cikk

A helyi önkormányzat szervei

(4) A képviselő-testület a döntéseit, rendeleteit, határozatait a helyi lakosság bevonásával és a helyi civil társadalom szervezeteivel való egyeztetéseken keresztül hozza meg.

Indokolás:

A helyi ügyekben különösen indokolt a helyi lakossággal és civil szervezetekkel való együttműködés.

38. Cikk

A nemzeti vagyon

(1) A magyar állam és az önkormányzatok tulajdona nemzeti vagyon. A nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célja a közérdek szolgálata, a közös szükségletek kielégítése és a természeti erőforrások megóvása, valamint a jövő nemzedékek szükségleteinek figyelembevétele. A nemzeti vagyon megőrzésének, védelmének és a nemzeti vagyonnal való felelős gazdálkodásnak a követelményeit sarkalatos törvény határozza meg.

(2) A természeti erőforrások a nemzeti vagyon részét képezik. A nemzet vagyonát annak használói kötelesek a jövő nemzedékek számára megőrizni, vagy a felhasznált vagyontárgyak helyettesítéséről gondoskodni.

Indokolás:

Az O. cikk és a 38. cikk (1) bekezdése önmagukban nem jelentenek elegendő garanciát a természeti erőforrások megőrzésére. A természeti erőforrásoknak a nemzeti vagyon részeként történő meghatározásával együtt biztosítható a megfelelő védelem, hiszen a nemzeti vagyonról – a nemzet közös örökségével ellentétben – sarkalatos törvény rendelkezik.

Budapest, 2011. március 24.

Készítették: Levegő Munkacsoport, Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért, Magyar Természetvédők Szövetsége, NIOK Alapítvány és a szervezetek szakértői

Melléklet: a 104 civil szervezet által 2011. március 22-én elküldött levél és az aláírók listája